

Riktlinjer

2025-10-30

Riktlinjer för AI

Fastställt av: Kommunstyrelsen

Datum: 2025-10-30

Diarienum: KSK 2025/640 00

För revidering ansvarar: Kansli- och IT-enheten

För eventuell uppföljning ansvarar: Kansli- och IT-enheten

Dokumentet gäller för: Samtliga medarbetare och förtroendevalda i Bräcke kommun

Dokumentet gäller till och med: Tills vidare

Bräcke
kommun

Innehållsförteckning

Inledning	3
Bakgrund	3
Lagar och förordningar kring AI	3
Syfte och mål	3
Målgrupp	4
Begrepp	4
Grundläggande principer.....	5
Ansvarstagande och hållbar användning	5
Etisk, rättvis och laglig användning	5
Transparent användning.....	5
Informationssäker användning	6
Användande enligt försiktighetsprincipen.....	6
Riktlinjer kring öppen AI	6
Vad kan öppen AI användas till?	7
När ska öppen AI helt undvikas?.....	8
Införande av nytt AI-system	8

Bilaga: Aktivitetsplan, införande av nytt AI-system

Inledning

Att använda olika typer av AI-verktyg i jobbet kan innebära möjligheter till effektivitet och innovation, men det innebär också risker och miljöpåverkan. Att använda AI-verktyg utan medvetenhet om risker kan leda till slarviga resultat, förlorat förtroende och juridiska konsekvenser. Målet med dessa riktlinjer är att du som anställd eller förtroendevald i Bräcke kommun ska känna dig trygg i att använda AI i din yrkesutövning på ett klokt och ansvarsfullt sätt, i de fall det är motiverat att använda AI.

Bakgrund

Utvecklingen av AI går fort och har fått sådan genomslagskraft att vi alla idag kommer i kontakt med det på olika sätt i stort sett dagligen. Som ett exempel får du numera ofta ett AI-sammanställt svar högst upp när du använder en sökmotor. Du kanske även har provat att använda AI som hjälpmedel för att skriva en text. Utbredningen av AI i vårt samhälle gör att vi måste hitta ett rimligt förhållningssätt till AI – vare sig det handlar om att ta reda på något eller skapa något med hjälp av AI. AI är ett kraftfullt verktyg och med stor kraft kommer också stort ansvar, vilket alltid faller tillbaka på dig som använder AI. Det är alltid du som människa som är ansvarig för det som AI tar fram åt dig, och det är här AI-juridik kommer in i bilden.

Lagar och förordningar kring AI

AI Act (EU) 2024/1689, eller AI-förordningen som den kallas på svenska, trädde i kraft 2024 men tillämpas med olika startdatum för olika delar inom de närmaste åren. Förordningen ställer främst krav på de som utvecklar AI-modeller och system i EU och i tredje land (utanför EU), men i vissa fall berörs även de som använder systemen. Förutom AI-förordningen påverkar andra lagar hur AI får användas, t.ex. Offentlighet- och sekretesslagen (OSL), Dataskyddsförordningen (GDPR), upphovsrättslagen, diskrimineringslagen m.fl. I dagsläget saknas specifik vägledning kring hur offentlig sektor i Sverige ska arbeta med AI så att det råder samklang mellan teknik och juridik inom området. Mot denna bakgrund ska därför kommunen tillämpa AI enligt försiktighetsprincipen.

Syfte och mål

Dessa riktlinjer är en vägledning för dig som planerar att använda AI i ditt jobb inom Bräcke kommun, och ska säkerställa att vi som organisation använder AI på ett lagligt och etiskt sätt, som också uppfyller kommunens egna värderingar och mål. Riktlinjerna ska säkerställa att vi skyddar vår information och behåller vårt förtroende - kommunens medborgare, näringsliv och föreningar ska alltid känna sig trygga med att kommunen hanterar deras uppgifter och ärenden på ett ansvarsfullt och säkert sätt.

Dessa riktlinjer har som syfte att ange hur och när du kan använda AI, och när du absolut inte ska använda AI. Avslutningsvis finns en checklista för vad som gäller om någon av kommunens verksamheter vill införa ett nytt AI-system.

Dokumentnamn: Riktlinjer för AI

Datum: 2025-10-30

Beslutad av: Kommunstyrelsen

Målgrupp

Dessa riktlinjer vänder sig till alla anställda och förtroendevalda inom Bräcke kommun.

Begrepp

Artificiell intelligens (AI): Kortfattat är AI ett maskinbaserat system som, utifrån den information det får, drar slutsatser och skapar resultat – till exempel förutsägelser, innehåll och rekommendationer.

I AI-förordningen definieras AI som "Ett maskinbaserat system som är utformat för att fungera med varierande grad av autonomi och som kan uppvisa anpassningsförmåga efter införande och som för uttryckliga eller underförstådda mål, drar slutsatser härledda från de indata det tar emot, om hur utdata såsom förutsägelser, innehåll, rekommendationer eller beslut som kan påverka fysiska eller virtuella miljöer ska genereras."

Generativ AI: AI-system som kan skapa nytt material baserat på enkla instruktioner kallas för generativ AI, eller skapande AI. Det finns en stor mängd AI-baserade datorprogram, system och IT-tjänster som genererar nytt material i form av till exempel text, bild, video och programmeringskod. Flera av dem är tillgängliga via internet för allmänheten och kan nyttjas både som gratisversion och betalversion. Några kända exempel är Copilot och ChatGPT från OpenAI som kan skapa text utifrån dina instruktioner samt Adobe Firefly och Dall-E som kan skapa bilder utifrån dina instruktioner. I vissa datorprogram är det möjligt att nyttja generativ AI direkt i programmet.

AI-system: Med ordet "system" avses appar, programvaror samt andra digitala tjänster och verktyg. Med "AI-system" avses system innehållande större eller mindre inslag av AI.

Allmänt tillgänglig information: Information som utan begränsning finns tillgänglig på internet.

Data: Ett annat ord för information, som ofta används i AI-sammanhang.

Smutsig data: Bristfällig och felaktiga data i AI som kan påverka språkmodellen och text som framställs. När den smutsiga datan analyseras av AI kan den lära sig felaktiga mönster och generera inkorrekt och missvisande information.

Öppen AI: AI-system som är tillgängliga för vem som helst att använda, till exempel via webbsida eller via en app. Ett exempel är ChatGPT (se fler exempel under rubriken Generativ AI ovan). Öppen AI innebär att den information du matar in kan spridas till andra.

Stängd AI: AI som endast agerar inom ett slutet system där användaren vet vilken data som finns i AI, hur informationen används, vilka som har tillgång till datan, hur datan sprids och hur datan lagras. Ett exempel på användningsområde kan vara en chattbott som bara tränar på specifika data – för att kunna ge så korrekta svar som möjligt till en webbplatsbesökare. Andra skäl att använda stängd AI har med informationssäkerhet att göra.

Grundläggande principer

Här redogörs för de grundläggande principer som ska styra vårt användande av AI i Bräcke kommun. Principerna omfattar både generativ och icke generativ AI, samt öppen och stängd AI, om inte annat anges.

Ansvarstagande och hållbar användning

Människor är ansvariga för AI-system och dess handlingar. Om du använder dig av AI är det ditt ansvar att till exempel faktagranska innehållet.

Det är viktigt att påminna sig om att AI inte har något egenvärde. Du ska aldrig använda AI bara för att det är "nytt och häftigt", utan du ska bara använda det om det faktiskt hjälper dig att uppfylla dina egna och organisationens mål. AI kan vara ett verktyg för att nå målen, men är aldrig ett mål i sig själv. Särskilt viktig blir denna slutsats med tanke på att det går åt en mängd energi och vatten för att hålla i gång världens AI-system. Det finns alltså all anledning att spara sin AI-användning till det allra mest nödvändiga.

Etisk, rättvis och laglig användning

Kommunens användning av AI ska präglas av respekt för människors integritet, rättssäkerhet och jämlikhet. Vår användning av AI får inte leda till att diskriminera personer eller grupper på grund av deras funktionsnedsättning, etnicitet, sexuell läggning eller annan omständighet. Vi ska medvetet och aktivt förhindra att oönskade värderingar och fördomar avsiktligt eller oavsiktligt byggs in i AI-lösningar. Vi får inte heller använda AI på ett sätt som strider mot andra lagar, till exempel upphovsrättslagen, OSL och GDPR.

Transparent användning

Om vi använder AI ska vi vara transparenta med det, vilket också är ett av kraven i AI-förordningen. I de fall vi presenterar en AI-lösning (t.ex. en chattbot) ska det finnas tydlig information om dess syfte, funktion och drift. Och i de fall vi genererat något med hjälp av AI som sedan offentliggörs på något sätt ska det finnas beskrivet att AI har använts och att materialet har kvalitetsgranskats. Syftet är att minska risken att mottagaren blir vilseledd, och det fungerar även förtroendehöjande att visa upp våra arbetssätt. Nedan följer några konkreta exempel som kan uppstå i en kommunal kontext:

- En bild genereras med hjälp av AI: Bilden ska då märkas, förslagsvis genom en vattenstämpel på bilden som talar om att "Bilden är AI-genererad".
- Undertexter till en video genereras med hjälp av AI: Det bör då skrivas i anslutning till videon att "undertexterna är skapade med AI".

- En rapport sammanfattas med hjälp av AI. Lägg till en beskrivning längst ner där det står något i stil med "Sammanfattningen är gjord med stöd av AI och har kvalitetsgranskats av anställd på Bräcke kommun".

Informationssäker användning

En av kommunens största tillgångar är dess data. Denna data omfattar information om anställda, elever och medborgare som vi som kommun är skyldiga att skydda. I kommunens Riktlinjer för informationssäkerhet anges att "En effektiv och säker användning av information är en förutsättning för kommunens verksamhet och för förtroendet för förmågan att leverera service till medborgarna." Omsatt i AI-riktlinjer innebär detta att inga personuppgifter eller känsliga uppgifter får användas i öppen AI.

Användande enligt försiktighetsprincipen

Eftersom juridiken kring AI ännu inte är glasklar ska kommunen tillämpa försiktighetsprincipen när vi implementerar och använder AI i våra verksamheter. Kommunens riktlinjer gör inte anspråk på att vara heltäckande avseende alla frågor som kan bli aktuella vid bedömning eller införande av AI. Utvecklingen av AI går så pass snabbt att det är svårt att hålla riktlinjer kring detta område ständigt uppdaterade. Om det saknas vägledning kring ett specifikt användningsområde i dessa riktlinjer behöver det därför lyftas och hanteras innan det kan godkännas.

Riktlinjer kring öppen AI

Öppen AI omfattar till exempel AI-verktyg via nätet – ChatGPT, Copilot m.fl.

Öppen AI baserar svaren på allmänt tillgänglig information som finns på nätet, samt information som du själv matar in. Vidare lagrar öppen AI informationen i molntjänster i tredje land (utanför EU). Därmed kan information du matar in bli tillgänglig för obehöriga. Därför gäller detta för dig som nyttjar öppen AI:

1. Överväg om arbetsuppgiften är lämplig att hanteras av öppen AI. Om du är osäker, förankra ditt arbetssätt hos din chef. Att AI finns tillgängligt på nätet, alternativt är inbyggt i ett datorprogram du använder, innebär inte automatiskt att det är lämpligt att använda!
2. Skaffa kunskap om hur du får använda öppen AI och vilka risker som finns, till exempel genom dessa riktlinjer och genom de nationella riktlinjerna "Riktlinjer för generativ AI inom offentlig förvaltning" som tagits fram av Digg, Myndigheten för digital förvaltning. Dessa finns på www.digg.se
3. Säkerställ att du aldrig matar in personuppgifter och sekretessbelagd information i öppen AI. Detta innebär bland annat att du inte får använda öppen AI för ärendehandläggning eller för att skriva myndighetsbeslut. Det eftersom informationen

Dokumentnamn: Riktlinjer för AI

Datum: 2025-10-30

Beslutad av: Kommunstyrelsen

kan bli tillgänglig för obehöriga vilket strider mot OSL och GDPR. Du får inte heller mata in ett namn eller annan personuppgift när du tar hjälp av AI för att skriva en text. Om du genererar bilder med hjälp av AI får du aldrig mata in en bild på ett ansikte, eftersom även det räknas som personuppgift.

4. Kontrollera källor. Svaren du får från AI är baserade på icke spårbara källor och det kan förekomma så kallad smutsig data. AI svar är därför att anse som kvalificerade gissningar snarare än faktabaserade underlag. Du är personligt ansvarig för att säkerställa att det material/underlag/sammanfattning/analys m.m. som tas fram med hjälp av öppen AI är korrekt.
5. Kontrollera att ditt användande av AI inte strider mot upphovsrättslagen. Det är inte tillåtet att använda ett upphovsrättsskyddat fotografi, konstverk eller liknande som referensbild när du använder generativ AI. Observera att det är möjligt att en AI genererad bild eller text strider mot upphovsrätten även om du inte använder dig av referensbilder, eftersom öppen AI baserar sina resultat på allmänt tillgänglig information, däribland upphovsrättsskyddad information. Ta alltid det säkra före det osäkra och publicera aldrig något som du misstänker efterliknar ett material som någon har upphovsrätt till.
6. Kontrollera laglighet, tonalitet och etik. Öppen AI garanterar inte att den information som du får fram genom AI är laglig, utan det är du själv som ansvarar för att den är det. Vidare är du ansvarig för att texten är fri från fördomar och diskriminering.
7. Använd inte ett AI-system som är helt nytt eller kommer från en okänd avsändare. Om du är osäker stämmer du av med kommunens IT-enhet samt förankrar användandet hos din chef.
8. Ge aldrig öppen AI åtkomst till information på dina enheter.
9. Använd AI på ett transparent sätt. Enligt AI-förordningen ska det tydligt framgå när bild, underlag, information, sammanfattning, analys, beslut med mera, har tagits fram med stöd av AI. Se exempel under rubriken "Transparent användning" längre upp i dokumentet.
10. Ett felaktigt användande kan innebära en personuppgiftsincident om personuppgifter använts i öppen AI. Eventuella avvikelser, fel eller missbruk ska därför rapporteras enligt kommunens kanaler för incidentrapportering för informationssäkerhet och dataskydd. En mall för incidentrapportering finns i Medarbetarhandboken, under rubrik 2.6 "Anmäla personuppgiftsincident".

Vad kan öppen AI användas till?

Öppen AI får bara användas för information som är offentlig, och som t.ex. kan publiceras på www.bracke.se. Under förutsättning att du bara använder offentlig information, och i övrigt följer kommunens riktlinjer kring AI-användning, kan AI användas som stöd för följande arbetsuppgifter:

- Sortera, sammanfatta och förklara information.
- Svara på frågor och utveckla resonemang.
- Vara ditt bollplank genom att resonera och testa idéer.

Dokumentnamn: Riktlinjer för AI

Datum: 2025-10-30

Beslutad av: Kommunstyrelsen

- Utveckla planer och hitta sätt att få saker gjorda.
- Göra dina texter mer tillgängliga och begripliga/målgruppsanpassa dina texter.
- Skapa bilder utifrån dina instruktioner ifall du har behov av en specifik bild/illustration.

Som sagt – AI har inget egenvärde och har stor miljöpåverkan. Överväg därför alltid om du kan lösa arbetsuppgiften utan AI.

När ska öppen AI helt undvikas?

- Vid myndighetsutövning.
- För sekretessbelagd information.

Införande av nytt AI-system

Om någon av kommunens verksamheter vill införa ett nytt AI-system i sin verksamhet, måste en rad överväganden och åtgärder vidtas för att säkerställa att rätt AI för uppgiften införskaffas. Detta gäller både inköp av AI-system, inköp av licenser eller om verksamheten själva vill bygga ett AI-system.

Om din verksamhet vill köpa in/införa ett nytt AI-system/nya AI-licenser behöver ni först svara på nedanstående frågor. Dessa frågor finns också i bilagan "Aktivitetsplan, införande av nytt AI-system". Fyll i aktivitetsplanen, skriv under och lämna in till kommunens IT-enhet.

Systemet/licenserna kan köpas in först efter att avdelningschef och IT-enheten godkänt det.

1. Vad heter AI-systemet som din verksamhet vill införa?
2. Vad ska AI-systemet hjälpa er att uppnå? Koppla gärna detta till verksamhetens mål.
3. Vad står det i avtalsvillkoren kring hur informationen ni matar in kommer att användas?
Exempelvis: Används den för att träna på? Delas den med externa parter? (Svaren på dessa frågor avgör hur systemet kan användas. Ställ frågan vilken licensnivå som passar din verksamhet bäst. Ofta är det så att ju högre licensnivå, desto bättre skydd för informationen).
4. Hur kommer ni dokumentera införandet? (Dokumentation ska ske enligt Bräcke kommuns Riktlinjer kring upphandling).
5. Om systemet baseras på öppen AI: Hur har ni säkerställt att personuppgifter, sekretess och känsliga uppgifter aldrig kommer matas in i systemet?
6. Om systemet baseras på stängd AI: Har ni genomfört informationsklassning på den data som ni ska mata in i AI-systemet? (Informationsklassning ska även göras om en redan beviljad användning av AI utökas eller används för nya arbetsuppgifter eller ny data. Läs mer om informationsklassning i Bräcke kommuns Riktlinjer för informationssäkerhet.)
7. Om systemet baseras på stängd AI: Hur har ni säkerställt informationssäkerheten hos AI-systemet? (D.v.s. att det skyddar information från obehörig åtkomst samt förebygger cyberattacker). Har ni genomfört en konsekvensbedömning enligt GDPR, och vad kom den fram till? (För behandling av personuppgifter som sannolikt innebär en hög risk för enskilda krävs att verksamheten gör en konsekvensbedömning enligt GDPR).

Dokumentnamn: Riktlinjer för AI

Datum: 2025-10-30

Beslutad av: Kommunstyrelsen

- Konsekvensbedömning ska även göras om en redan beviljad användning av AI utökas eller används för nya arbetsuppgifter eller ny data. Vägledning och mall finns på www.imy.se)
8. Hur har ni kontrollerat att AI-systemet är tillförlitligt, säkert och tryggt?
 9. Hur har ni kontrollerat att AI-systemet är utformat så att systemet följer relevanta lagar och etiska standarder?
 10. Hur har ni kontrollerat att AI-systemet är tillgängligt, inkluderande och användarvänligt? (AI-system som Bräcke kommun införskaffar ska vara kulturellt och kontextuellt lämpliga och tillgodose användarnas olika behov, förmågor och preferenser).
 11. Vilken av AI-förordningens fyra risknivåer tillhör systemet?
 12. Vilka krav ställs på användare av AI-systemet för att uppfylla AI-förordningen?
 13. Hur kommer ni säkerställa att användare av AI-systemet främjar jämlikhet, mångfald, social rättvisa och mänskliga rättigheter?
 14. Hur kommer ni synliggöra information om AI-systemets syfte, funktion och drift, samt möjligheten att få tillgång till, granska och ifrågasätta sin information?
 15. Hur kommer ni informera om användningen av generativ AI i de fall det används?
 16. Hur säkerställer ni att användare av AI-systemet är medvetna om sitt personliga ansvar för den data som matas in i AI samt att material/underlag/sammanfattning/analys m.m. som tas fram med hjälp av AI är laglig, korrekt och inte strider mot upphovsrätt, är diskriminerande eller rasistisk m.m.
 17. Hur säkerställer ni att användare vet att fel som uppmärksammas i AI-systemet ska rapporteras enligt kommunens kanaler för incidentrapportering för informationssäkerhet och dataskydd? (En mall för incidentrapportering finns i Medarbetarhandboken, under rubrik 2.6 "Anmäla personuppgiftsincident".)
 18. Vad har ni för rollfördelning i hanteringen av AI-systemet?
 19. Hur kommer ni genomföra utbildning kring användningsområden, begränsningar och risker för de som ska använda AI-systemet?
 20. Vad kommer ni ha för rutin för att utvärdera hur AI-systemet fungerar och för att följa upp att alla användare vet hur systemet får användas?